

Ikke «fast track» på norsk

«Fast track» er i ferd med å bli et etablert uttrykk i norsk medisinsk terminologi. Vi bør heller bruke et norsk uttrykk, for eksempel hurtigforløp.

«Fast track» kan defineres som den raskeste eller mest direkte ruten til et mål. En slik definisjon innebærer at det finnes en tregere rute eller omvei. På engelsk kan begrepet både være et substantiv («a fast track») og et verb («to fast track»).

Ved triagering i akuttmottak foregår en hastegradsvurdering og prioritering av pasienter, avhengig av problemstilling. I tillegg finnes standardiserte pasientforløp for pasienter med visse forhåndsdefinerte problemstillinger, ofte uavhengig av triageringsgrad, slik at oppholdstiden i akuttmottaket skal være så kort som mulig. Et slikt standardisert, raskt pasientforløp betegnes ofte som «fast track» (med og uten bindestrek og med og uten anførselstegn). Eksempler er «fast track hoftebrudd/lårhalsbrudd» og «fast track trombolyse» ved hjerneslag. I tillegg til akuttmedisin blir uttrykket i medisinsk sammenheng særlig brukt i kirurgiske fag, anesthesi og i medisinsk publisering (manus om haster, og som bør publiseres raskt).

Riktig billettype

«Fast track» blir brukt på flyplasser for raske passasjer gjennom sikkerhetskontrollen om man har riktig billettype (1). I akuttmottaket vil riktig billettype være innleggelse med spørsmål om for eksempel hoftebrudd eller akutt hjerneinfarkt for eksemplene nevnt ovenfor.

Ved å søke i PubMed får man 3 377 treff på betegnelsen (11.3.2016), hvorav 88 % av artiklene er fra 2000 eller senere. Men uttrykket er likevel ikke helt nytt. Et eksempel er en artikkel fra 1972 som har tittelen «Fast track» and new methodology in hospital planning and construction (2).

I Helsedirektoratets nasjonale retningslinje, *Faglige og organisatoriske kvalitetskrav for somatiske akuttmottak*, nevnes ikke begrepet, men prinsippet beskrives som «pasientforløp som skal følge anerkjente behandlingsalgoritmer» (3). I Kunnskaps-senterets læringsnotat, *Akuttmottak – en risikosone for pasientsikkerhet* (4), beskrives «fast track» (med anførselstegn og både med og uten bindestrek) som et raskere behandlingsforløp. Pakkeforløp for kreft kan ses på som et «fast track»-system. Uttrykket er også blitt brukt for rask godkjenning (snarvei) av et kreftlegemiddel (5).

Ved St. Olavs hospital er det fra 2011

Illustrasjonsfoto: Thinkstock

blitt arrangert årlige, nasjonale «fast-track»-seminarer (6).

Mulige betegnelser på norsk

«Fast track» er altså i ferd med å bli et godt etablert uttrykk i norsk medisinsk terminologi og er relatert til organisering, logistikk, effektivitet, kvalitet og pasientsikkerhet. Tidligere manusredaktør og ansvarlig for Språkspalten i Tidsskriftet, Raida Ødegaard, har uttalt at alt som kan sies på engelsk, også kan sies på norsk (7). Det trengs derfor et norsk ord eller uttrykk, med mindre vi adopterer det engelske. Språkrådet har laget en liste over norske avløserord som kan brukes i stedet for de tilsvarende engelske ordene, men «fast track» er ikke inkludert i denne oversikten (8).

Direkte oversatt kan man vurdere forslagene raskt spor, rask vei og rask bane. Norske uttrykk som er blitt brukt, er akselerert (pasient-)forløp (9, 10), optimalt pasientforløp (11), («fast track»)-sløyfe (12), standardisert pasientforløp (13) og rød løper (14).

En sløyfe er en sirkelformet buktning, hvor man vender og kjører tilbake (for eksempel på en trikkelinje), men meningen

med det engelske uttrykket er ikke å vende tilbake, men å komme raskere frem. Optimalt og standardisert pasientforløp sier ikke noe om hastigheten av forløpet.

Konklusjon

Akselerert forløp er en mulighet, men jeg vil heller foreslå at uttrykket hurtigforløp brukes. Hurtigforløp er enklere og kortere enn akselerert forløp og forklarer minst like godt hva som menes. Alternativt kunne man ha brukt hurtigløp, som, direkte oversatt, ligger nærmere originaluttrykket, men hurtigløp forbindes mer med skøyteforløp enn pasientforløp.

Jeg foreslår altså at «fast track» kalles hurtigforløp på norsk.

Kashif Waqar Faiz

kashif.faiz@medisin.uio.no

Kashif Waqar Faiz (f. 1978) er spesialist i nevrologi, ph.d. og seksjonsleder/overlege ved Nevroklinikken, Akershus universitetssykehus. Han har tidligere vært avdelingssjef ved Avdeling for akuttmedisin.

>>>

Litteratur

1. Avinor. Oslo lufthavn, fast track. <https://avinor.no/flyplass/oslo/planlegg-reisen/fast-track/> [5.4.2016].
2. Price DL. «Fast track» and new methodology in hospital planning and construction. *Hosp Prog* 1972; 53: 50–7, passim.
3. Helsedirektoratet. Faglige og organisatoriske kvalitetskrav for somatiske akuttmottak. Oslo: Helse-direktoratet, 2014.
4. Krogstad U, Lindahl AK, Saastad E et al. Akuttmot-tak – en risikosone for pasientsikkerhet. Lærings-notat fra Meldeordningen i Kunnskapssenteret 2015. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for helse-tjenesten, 2015.
5. Dagens medisin. Kreftmedisin gikk fast-track. 5.2.2016. www.dagensmedisin.no/artikler/2016/02/05/kreftmedisin-gikk-fast-track/ [5.4.2016].
6. St. Olavs hospital. Fast-track seminar 2014. <http://data.stolav.no/no/Om-oss/Avdelinger/brudd>. https://helseforskning.etikkom.no/ikbViewer/page/prosjekterirek/prosjektregister/prosjekt?p_document_id=509773&p_parent_id=516682&_ikbLanguageCode=us [5.4.2016].
7. Feiring E, Språkdoktoren. Språkdoktoren. *Tidsskr Nor Legeforen* 2013; 133: 1346–7.
8. Språkrådet. På godt norsk – avløserord. 28.4.2016. www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriverad/Norsk-for-engelsk/Avloeyserord/#F [3.6.2016].
9. Johnsen LG, Watne LO, Frihagen F et al. Hvorfor ortogeriatri? *Tidsskr Nor Legeforen* 2015; 135: 523–4.
10. Sundlisæter E, Mjåland O. Komplikasjoner etter gastrokirurgiske operasjoner. *Tidsskr Nor Legeforen* 2009; 129: 2098–102.
11. Sørlandet sykehus. Raskere frisk etter store ope-rasjoner. 29.11.2013. www.sshf.no/aktuelt/_nyheter/_Sider/raskere-frisk-etter-store-operasjoner.aspx [5.4.2016].
12. Regional etisk komité. Forskningsprosjekt Kortere ventetid til operasjon hos pasienter med lårhals-brudd. https://helseforskning.etikkom.no/ikbViewer/page/prosjekterirek/prosjektregister/prosjekt?p_document_id=509773&p_parent_id=516682&_ikbLanguageCode=us [5.4.2016].
13. St. Olavs hospital. Standardisert pasientforløp Leddprotese Hofte [Fast-track]. http://data.stolav.no/ftp/stolav/eqspublic/pasientforlop/docs/doc_29292/index.html [5.4.2016].
14. Helsedirektoratet. Når det haster. www.fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMTE/Helse%20og%20omsorg/2014%20kurs/14%20h%C3%B8stkonf/11%20Nasjonalt%20legevaktnummer%20del%201,%20Terje%20Olav%20%C3%98en.pdf [5.4.2016].

Mottatt 5.4. 2016, første revisjon innsendt 5.6. 2016, godkjent 9.6. 2016. Redaktør: Erlend Hem.